

**T.C. 9. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in
Vehbi Koç Anma ve Ödül Töreni Konuşma Metni
25 Şubat 2009**

Koç Ailesi'nin Saygıdeğer Mensupları;
Değerli Misafirler;

Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum! Konuşmama başlamadan önce, bugün meydana gelen uçak kazasında hayatını kaybeden vatandaşlarımıza, Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılara acil şifalar diliyorum.

Sayın Prof. Dr. Türkan Saylan'ı, Vehbi Koç Ödülü'ne layık olduğu için, layık görüldüğü için kutluyorum. Ayrıca, Seçici Kurul'u da böyle bir seçim yaptığı için kutluyorum ve Vehbi Koç Vakfı Yöneticileri'ni kutluyorum. Gerçekten de bundan daha güzel bir seçim yapılamazdı. Tekrar tekrar bize heyecanlı anlar, heyecanlı dakikalar yaşatan bu karar vesilesiyle duygularımızı en yüksek seviyeye çıkarmış olmasından dolayı da mutluluk duyduğumu ifade ediyorum.

Merhum ve Sayın Vehbi Koç'un anılması dolayısıyla benden bir konuşma yapmam istendi. Ben de bunu çok seve seve kabul ettim, huzuruza geldim. 30 - 35 dakikalık bir konuşma yapmayı düşünüyorum, onun içine sığmaya çalışacağım! Evvela şunu ifade edeyim ki; anma törenleri genellikle kişilerin unutulmaması için ve takdir hislerimizin ifadesi için bir fırsattır. Bunun içindir ki; kendisini anacağımız merhum Vehbi Koç'un benim gözümle veyahut benim bakış açımdan nasıl değerlendirildiği hususunda size bazı bilgiler vereceğim. Şunu ifade edeyim ki, bu bilgiler sizin beklediğiniz bilgiler olmayabilir veya eksik olabilir. Onun içindir ki, bunu, vaktin müsadesi nispetinde yapabileceğimi ifade etmek istiyorum.

Merhum Vehbi Koç, 1901 tarihinde Ankara'nın Keçiören semtinde Çoraklı'da bir bağ evinde doğmuştur ve 1996 yılında da edebiyete intikal etmiştir. 95 sene yaşamıştır. 95 sene güzel uzun bir ömürdür ve aslında bu güzel uzun bir ömür, bir asrı da temsil eder. Yani Sayın Vehbi Koç'u 20. Yüzyıl'ın başıyla sonu arasında, hemen hemen bütün olup bitenleri görmüş, bunları yaşamış bir değerli zat olarak değerlendirmek lazımdır.

Değerlendirme doğru olarak yapılabilir mi veya bu değerlendirmenin yapılmasında ne çeşit zorluklar vardır? Bunları ifade etmek istiyorum konuşmanın başında! Aslında bu bir hayat hikayesi! 95 Sene yaşamış olmak, tek başına çok şey ifade etmiyor, 95 seneyi "yaşamış olmak" lazımdır ve onun içindir ki; herkes için bu hayat hikayesi, ibret verici mesaj taşır. Ve görüyoruz ki; merhum Vehbi Koç 15 yaşında esnaftır, 26 yaşında tüccardır, 40 yaşında sanayicidir, ondan sonraki yıllarda hayırseverdir, yol göstericidir, dünyaca tanınmış bir iş adamıdır, herkesin hürmet ettiği bir toplum lideridir, vatansız bir kişidir.

Ben 1949 senesinde Devlet Hizmeti'ne geldim. 1950'li yıllardan itibaren, Türkiye'de neler olup bittiğini ben de biliyorum. Ve bu yıllar içerisinde Merhum Vehbi Koç yaptığı işlerle veyahut faaliyetleriyle bizim işlerimizle, bizim faaliyetlerimizle de çok kere yan yana olmuştur. Onun için bunların içinden teker teker misal seçmekten çok genel bir değerlendirme yapacağım.

Hemen konuşmanın başında söyleyeyim ki, "Vehbi Koç tek başına bir okuldur ve tek başına da bir öğretmendir! Hayattayken öyleydi, tek başına bir okul, tek başına bir öğretmendi. Ebediyete intikal ettikten sonra da bu okul açıktır, yani görev yapmaya devam etmektedir. Öğretmen de ebediyete intikal etmiştir ama öğretmeni de görevini yapmaya devam etmektedir."

Bu abide kişiyi anlatması zordur. Zaten abide kişileri anlatmak kolay değildir. Asra sığmaz. Asra zor sığmıştır, sığmamıştır, ülke sınırlarını aşmıştır, bana göre zamana da sığmamıştır, kendi zamanını da aşmıştır. Hayat hikayesini öğrenmek için kendinin yaşadığı çağdan ayırmak da mümkün değildir. Şimdi burada bazı mülâhazalarımı söylemek istiyorum:

İnsanlar hangi şekilde hayatı yaşamış olurlarsa olsunlar, yaşadıkları zamanın şartlarından, yaşadıkları zamandaki dünya şartlarından, yaşadıkları zamandaki kendi ülkelerinin şartlarından, yaşadıkları zamandaki kendi doğdukları, büyüdükleri yerlerin şartlarından ayrı olarak tasavvur edilemezler. İnsanlar bu şartlarla iç içedir.

Merhum Vehbi Koç'un ne çeşit bir dünyaya doğduğuna bir bakalım: Çünkü bu dünya, yani 20. yüzyıl, insanlığın yaşadığı en enteresan yüzyıllardan birisidir. Aslında bu yüzyılın oluşumu henüz tamamlanmış da değildir.

Bugün yaşanmakta olan, iyisiyle-kötüsüyle hemen hemen hadiselerin tümünün, bu yüzyılın başından itibaren cereyan eden olaylarda kökü vardır. Bundan evvelki yüzyıl, 19. yüzyıl, bir keşifler, icatlar yüzyılıydı. Parlak bir yüzyıldı 1800'lü yıllar. 1900'lu yıllara gelindiğini zaman, dünya nüfusu 1,5 milyardı. Dünyada 52 tane bağımsız devlet vardı ve bu devletlerden 9'u büyük devletlerdi. Bunlar imparatorluklardı, 1900'lü yılları söylüyorum. İmparatorluklardan birisi de Osmanlı İmparatorluğu idi, bizim imparatorluğumuzdu ve 17 tane dünya şehrinin nüfusu 1 milyonu aşıyordu ve sadece 4 tanesinin nüfusu 2 milyonu aşıyordu, yani 100 sene önceki dünyayla, bugünkü dünyayı kıyaslamak için bunları söylüyorum. Ve bu, bir hükümdarlar çağıydı, 19. yüzyıl. 20. yüzyıla geldiğimizde; bu 20. yüzyılın başında ünlü krallar, ünlü devlet reisleri, ünlü hükümdarlar vardı. Bir süre sonra göreceğiz ki, hepsi ortadan silinmişler. Yani 1. Dünya Savaşı, imparatorlukları hemen hemen ortadan kaldırdı ve 1900'lü yıllara geldiğimizde Türkiye büyük çalkantılar içerisindeydi.

Osmanlı İmparatorluğu yaşını tamamlamıştı, ve içerden dışardan parçalanma emareleri görülmekteydi. Nitekim, evvela Girit, arkasından Balkan Savaşı, 1. Dünya Savaşı ve böylece de Osmanlı Devleti dağıldı. Bunun içerisinden modern ve çağdaş bir Türkiye Cumhuriyeti Büyük Atatürk'ün önderlik ettiği Kurtuluş Savaşıyla çıktı. Bu, 1923 senesidir. Bakalım burada Vehbi Koç nerede duruyor? Vehbi Koç, 1901'de doğmuştur. 1917'de esnaftır. 1917'de Ankara'da okuduğu okuldan tasdikname almış, ben ticaret yapacağım demiş babasına, dedesine ve tüccarlığa başlamıştır. Vehbi Koç'un tüccarlığa başladığı sene de harp vardır ve tüccarlığa devam ettiği yıllar içerisinde Kurtuluş Savaşı vardır, kendisi de dahil, askerlik vardır, savaş vardır.

Ankara bir büyük mücadeleye sahnedir. Bu tarihi şehir, 20 bin nüfuslu. O günkü Ankara... 1920'lerin Ankara'sında elektrik yoktur, otomobil de yoktur, yalnız bağlar vardır, bağlara da hayvan sırtında gidilir. Böyle bir muhitin içerisinde tüccarlığı nerede yapacaktır. Karaoğlan Caddesi'nde, bir dükkanda tüccarlığa başlayacaktır. Esnaflığa başlayacaktır, daha doğrusu, öyle söyleyelim. Bu esnaflığın başı çok önemli. Şöyle önemli, kendisi diyor ki; "Karaoğlan Caddesi'nde oturduğumuz evin altındaki dükkana, bir sandık ayakkabı lastiği, bir sandık şeker, bir kaç teker kaşar peyniri, zeytin, makarna gibi mallar koyduk. Bakkal dükkanı haline getirdik." Vehbi Koç'un başlangıcı, Karaoğlan Caddesi'ndeki bakkal dükkanı. Yaş 15 ve dükkanın üzerindeki tabela, Koçzade Hacı Mustafa Rahmi tabelası. Sermayesi de 120 liraydı. Burada esnaf Vehbi Bey'in görevi dükkanı açmak, süpürmek, tozlanan malları temizlemek, müşterilerden aldığı malları tartmak veya saymak, mangalı yakmak, camekanları temizlemektir. Hademe, satıcı ve muhasebeci görevlerini bir arada yürütüyordu. Babası tezgah başında oturup satılan malların parasını alırdı.

1926 yılında dükkân kendisine devredildi, üzerine Koçzade Ahmet Vehbi Bey Firması yazıldı ve böyle bir firma kuruldu şimdi tüccardır ve 25 yaşındadır. Ticarete atılırken; "Eğer Allah bana 50 bin liralık bir servet verirse 5 katlı, güzel bir mağaza açacağım" diye kendi kendine söz verdi. Her şey, neticesiyle ölçülür. Karaoğlan Çarşısı'ndan Koç Holding'e gelinmiştir. Yani 1901'den 1996'ya dediğimiz zaman, yürüyüşün başlangıcı Karaoğlan Çarşısıdır, geldiği yer Koç Holding'tir. Nedir Koç Holding? Bunu şunun için söylüyorum: Andığımız kişinin unutulmaması lazım! Nesiyle unutulmaması lazım? Koç Holding direkt olarak 89.000 kişiye iş veren bir kuruluştur. Endirekt olarak 1 milyon kişinin yaşamını kazandığı bir topluluktur. Koç Holding, 63 milyar dolar yıllık cirosu ile Türkiye Gayri Safi Milli Hasılası'nın %10'unu yapıyor. Yani, bütün Türkiye'nin meydana getirdiği hasılanın %10'unu yapıyor. Ve Türkiye'nin yaptığı bütün ihracatın, %11'idir. 100'den fazla ülkeye ihracat yapar. 25 milyar TL vergi öder. Bu Türkiye'nin topladığı vergilerin %15'idir. 6 tane Koç Holding olsa; başka birisinden vergi istemeye gerek kalmaz Türkiye'de!

Araba üretiminin %47'sini, beyaz eşyanın %54'nü, televizyonun %45'ini Koç Holding üretir. Dünyada 500 şirket arasında 186, Avrupa sıralamasında 49. sıradadır. İşte bunu meydana getiren hadisenin çekirdeğinde bugün andığımız Vehbi Koç vardır. Vehbi Koç bir büyük girişimcidir. Türk vatandaşına aş, iş, ekmek sağlayan üretim tesisleri ve çeşitli kuruluşların kurucusudur.

Ebediyete intikal ederken bunları yanında alıp götürmemiştir. Hepsini bu ülkenin insanlarına bırakmıştır. Türk hazinesine vergi sağlayan ve Türkiye ihracatını yapıp döviz getiren, Türkiye'de yatırım yapıp istihdam yapan dev bir kuruluş. Bu bir başarı hikayesidir. Ülkemizin bu çeşitli başarı hikayelerine ihtiyacı vardır. Bu anmadan ders çıkaracağız, çıkaracağımız ders budur..

Nasıl ders çıkaralım; Ondan sonraki yıllara bakıyoruz. Ondan sonraki yıllar da 1930'lu yıllar; Dünyada demokrasi, faşizm, nazizm, komunizm çatışmasıdır. Türkiye'de tek parti idaresi vardır. Büyük Atatürk Türkiye'yi yoksulluktan, fukaralıktan kalkındırmaya çalışmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. 12 milyon nüfusu vardır. Bu 12 milyon nüfusun 10 milyonu okuma yazma bilmez. Türkiye'nin en küçük kasabasından, köyünden şehrine gitmek mümkün değildir. Türkiye tamamıyla karanlıktadır. Işığı yoktur ve harabiyet içerisindedir.

Ziya Paşa söyleyecektir: "Diyar- ı küfrü gezdim, beldeler keşaneler gördüm, dolaştım Mülk-ü İslam-ı, bütün viraneler gördüm."

Böyle bir Türkiye'den, Batı Uygarlığı'ndan 150 sene geri kalmış Osmanlı Devleti' nin Külleri içerisinden, bir yepyeni devlet, yepyeni toplum ve yepyeni bir uygarlık çıkaracaksınız. Ve, daha sonra 2. Dünya Savaşı gelir. 2. Dünya Savaşı'nda demokrasi nazizimle, komunizm nazizimle çarpışır. Sonra nazizm ve faşizm yenilir. Komunizm, demokrasi ayakta kalır. Bu defa ikisi birbirine karşı vaziyet alır. Ama 60 milyon insan ölmüştür 1945'te. 1945'te Birleşmiş Milletler kurulacaktır, demokratik dünya olacaktır. AB'ye adım atılmış olacaktır. "Soğuk Savaş" olacaktır ve nükleer çağ başlayacaktır. Elektrik-elektronik çağı başlayacaktır. Yepyeni bir çağ başlayacaktır. Türkiye'de de çok partili siyasi hayata geçilecektir. Türk tarihinde ilk defa olarak 1950'de halkın serbest oylarıyla bir idare gidecek, yerine yeni bir idare gelecektir. Ve kalkınan Türkiye... 1950 ile beraber kalkınan Türkiye'ye geliyoruz. Kalkınan Türkiye'de yol yoktur, yol yapılacaktır, elektrik yoktur, elektrik yapılacaktır, işneden ipliğe her şeyi satın alan, kalkınan Türkiye'nin Sanayileşmesi söz konusudur. Ama hangi periyot içerisinde olacaktır?

Okul yoktur, okul yapılacaktır! 21 milyon nüfusun 1950'de hala % 60'ı okuma yazma bilmemektedir. Halkı yoksuldur, fukaradır, bütün gayretlere rağmen. Burada tüccar Vehbi Koç'tan, Sanayici Vehbi Koç'a geçiyoruz. Vehbi Koç sanayi işine 1934'te bulaşmış ve bir boru fabrikasına ortak olmuş, fabrika batmış. Sonra demiş ki; "Ben bir fabrikaya ortak olmam, kendime ortak ararım" demiş, böyle bir kaide çıkarmış. Ve Vehbi Koç Avrupa'yı, Amerika'yı gezmiş, Türkiye'yi de gezmiş! İlk kurduğu fabrika oksijen fabrikasıdır 1948'de ve onu takiben kurduğu fabrika ampul fabrikasıdır. O günkü Türkiye bunun hepsini dışardan almaktadır. Ve onu takiben kurduğu fabrika da kibrit fabrikasıdır. Daha sonra 1954'te... Buraya dikkatinizi çekiyorum; 1950 öncesinde kurduğu fabrika oksijen, ampul, kibrit fabrikasıdır. 1950'den itibaren sanayiye, yani hiçbir şeyi olmayan Türkiye'nin bir şeyler yapması lazım gerektiğine kanaat getirmiş, sanayiye koyulmuştur. 1954'te demir mobilya yapmak üzere Arçelik'i kurmuş, daha sonra Arçelik'i, General Elektrik ile anlaşarak buzdolabına çevirmiştir. Daha sonra Bozkurt Mensucatı, bunlar devam ediyor, Demirdöküm Fabrikası'nı, Elektrik Endüstri Fabrikası'nı, Kablo Fabrikası'nı ve geliyor Traktöre.

Türkiye'de karaöküz, karasaban, karkağnı ile tarım yapılması yerini traktör ile tarım yapılması alacaktır. Vehbi Koç'tur ilk öncülüğü yapan. Ve arkasından otomobil kafasındadır, otomobil fabrikası kurulmalı. Yalnız bu fabrikanın direkt olarak kurulmasının kolay olmadığını bilmektedir. Bir montaj suretiyle kurulması. Her fikrini başarıya ulaştırdığı gibi Otosan'ı başarıya ulaştırmış, 2 Ağustos 1960'ta Otosan işletmeye girmiştir. Sonra otomobil devam ediyor. Otomobilde 66'da Anadolu piyasaya çıkıyor ve daha sonra 65 senesinden itibaren biz iktidarız. Bizim iktidarımızda bir Fiat otomobil fabrikası söz konusudur. Fabrika tarafımdan açılmıştır. Ve kendisinden istediğim şey şuydu; şimdi montaj sanayi olarak başlayalım, tamam; %10 yerli yapalım, % 90 dışarıdan alalım. Ama bunu 10 sene zarfında %10 dışarıdan alalım, % 90 yerli yapalım. Şartım buydu! Evet bu şartı kabul etmiş, bu şartı yerine de getirmiştir. Türkiye, Fiat otomobil yapar hale gelmiştir. Ne zaman? 1966'da! 1965'te bütün Türkiye'nin 60.000 kadar otomobili var, hepsi o kadar.

Bugün 6 milyon otomobili var, o gün 60.000 kadar otomobili var. Ve 12 Şubat 1971'de Murat geliyor. 1963' te çok önemli bir olay, Koç Holding esas mukavelesi geliyor. 60 ile 80 arasında Koç Holding geliyor, kök salıyor, olgunluk çağına giriyor.

Yani, Koç Holding'in gelişme periodu 60 ile 80 arasındadır. Bu 60 ile 80 arasında biz önemli yıllar iktidardayız. Bizim iktidarda bulunduğumuz yıllarda, biz hiçbir zorluk çıkarmadık. Biz kalkınmayı teşvik ettik. Ama ülkenin bir takım kendi zorlukları vardı; döviz zorluğu vardı, başka zorlukları vardı, ambargo zorluğu vardı. Bütün bunlara rağmen, gelişme olabilmıştır ve nihayet Vehbi Koç 1984 yılında İdare Meclisi Başkanlığı'nı Sayın Rahmi Koç'a devrediyor.

O zaman kendisine şunu söylemişim. “Bu devir fiili mi, şekli mi?”
“Ne demek istiyorsun?” dedi.

Dedim ki: - “Otomobili kullanmasını bilen kişinin şoförün yanında oturması tehlikeli bir iştir. Çünkü, otomobil kullanmasını bilen kişi şoföre rahat vermez. Yani frene bassana, önüne bir şey çıktı, dursana, yürüsene falan diye.”

“Yok yok” dedi. “Ben” dedi “ yine onur başkanlığımı muhafaza edeceğim ama karışmayacağım işlerine”.

Benimle olan münasebetlerinde de gayet dostane, daima samimi, her şeyini bana söyleyebilmiştir. Bizim yaptığımız işleri de eleştirmiştir, takdir de etmiştir. Ama bir takdirini hiç unutmam. Keban ve köprü yapmaya giriştik, yaptık, sonra hükümet bizim elimizden kaydı. Bana bir mektup yazdı. Mektupta diyor ki: “Bunlar unutulmaz, merak etme” diyor.

Evet, merak etmedim! Çünkü, yaptığımız köprünün üzerinden 1,5 milyar vasıta geçmiş, altı defa da köprü kendini ödemiş. Yaptığımız Keban da 4 defa kendini ödemiş ve 300 milyar kw. saat elektrik üretmiş. Bunu şunun için söylüyorum; kendisinin yapması şart değil, ülke için bir şey yapılıyorsa bundan çok mutlu oluyor, memnun oluyor.

Ve Ereğli’de, Demir- Çelik Fabrikası’ndaki Yönetim Kurulu Üyeliği o yüzdendir. En çok memnun olduğu şey, 1987’deki Milletlerarası Ticaret Odası’nda “Yılın İşadamı” seçilmiş olmasıdır. Ondan duyduğu mutluluğu ben de paylaştım. Ve 1994’te BM Dünya Nüfus Planlaması Ödülü de çok kendisini memnun etmiştir. Şimdi burada şunu söyleyeceğim; bunları yapmış, etmiş de bunların devirle ne alakası var, halkla ne alakası var? Bakın; Türkiye çağdaş bir Türkiye olacak, her bakımdan çağdaş bir Türkiye. Uygarlığın nimetlerinden faydalanacaksınız, elektrikten faydalanacaksınız. Elektrikten faydalanmanın birinci şartı gaz lambasından kurtulacaksınız, elektrik ampülüne. İkinci şartı tel dolaptan kurtulacaksınız. Ev kadını, tel dolaptan kurtulacak, artık yiyeceğini kokutmaktan kurtulacak, yiyeceğini soğuk yerlerde tutmak yerine buzdolabında. Tel dolabın yerini buzdolabı, gaz lambasının yerini ampul; tandırdan, ocaktan, mangaldan kurtulma, yerine elektrikli fırın, çamaşır teknesinden kurtularak çamaşır makinesi, ocaklı ısıdan sudan termosifon, soba ve vantilatörden klima.

Yani toplumunun medeni hayat standardını yükseltecek birinci ihtiyaçlara önem veriyor. İkinci ihtiyaç olarak, yol yapılıyor. Yollar yapılıyor. Yollara otomobil lazım! En çok sevindiği şey, merhum babası kendisine sünnet hediyesi olarak bir merkep hediye etmiş ve bu hiç unutamadığı bir şey! Ama kendisi Türk milletine senede 400-500 bin otomobil yapan fabrikalar hediye etmiştir. Yani nerden nereye geldiğini söylemek istiyorum. Şimdi bir özelliğinden daha bahsetmek istiyorum. Bu işin ticaret tarafı, sanayi tarafı, medeniyet tarafı, kalkınma tarafı bir başka yanı daha var, sosyal meseleler. Eğitim, birinci dereceden önem verdiği bir husustur. Bu her vesileyle söylendi. Koç Lisesi, arkasından Koç Üniversitesi. Koç Üniversitesi 1993’te açılmış. Koç Üniversitesi’nin açılmasında benim de büyük hissem var! Yani şöyle var; hep geldim gittim; “Yaptığınız hizmetlerin tacı olur bu” diye söyledim. Ve nihayet bu Üniversite’nin Büyükdere’de Kibrit Fabrikası’nda açılması, Cumhurbaşkanı olarak ikimize nasip oldu, o Koç Holding adına ; ben de T.C. adına bu Üniversite’yi açtık. Bu gurur verici Üniversite varsa, işte bu sayededir! 1969’da kurduğu Koç Vakfı: Bu muhteşem bir olay! Şimdi geliyoruz sosyal olaylara; muhteşem bir olay, 40. yıl yeni kutlanmıştır. Bilinen rakamlara göre; 600 milyon dolarlık yatırım yapılmıştır, 27 eğitim tesisi, 6 sağlık tesisi, bir çok kültür tesisi kazandırılmıştır.

Ve bir muhteşem olay daha; çelenk bağışlarını eğitime yönlendiren Türk Eğitim Vakfı’nın kuruluşuna öncülük yapmıştır. Ne olmuştur biliyor musunuz? Çelenklerden 100 bin kişi okuyabilmiş, iyi mi? Bu ülkenin 100 bin tane genci, çelenklere verilen paralarla okuma imkanı bulmuştur. Bu Vehbi Koç’tur! Kökünde yatan O’dur.

Ve nüfus artışı, aile sağlığı sorunları konu edilen Türkiye Aile Sağlığı Planlaması Vakfı’nı kurmuştur. Bunu daha Türkiye’de bugün anlamamış çok kişi var. Kimseye bu atıfta bulunmak istemiyorum ama... Ama yani, bunun anlaşılması lazım:

Bakınız, bir ülke, kazandığından daha fazlasını harcayamaz. Kazandığından daha fazlasını harcamaya kalktığı takdirde geriye gider, borçlanır, bir yerden sonra borcunu ödeyemez yahut sefalete gider. Onun içindir ki esasen bir ülkede doğan çocukları yaşatma imkanı yoksa veya doğan çocukların

eğitimi yoksa, iŖi yoksa, hastalığa karŖı korunmamıŖsa, onları doğurmanın bir manası yok. Oyleyse sağlıklı bir toplum istiyorsanız; iŖte burada aile planlaması denen olay bunun için lazım. Anneleri muhafaza etmek istiyorsanız onun için lazım. Ve bu ülkenin eğer 1000 tane doğan çocuktan 200' luyorsa orada felaket var. Gelin bu aile planlaması, ana-ocuk sağlığı konularına bütün milletçe eğilelim. Sayın Vehbi Koç bunun üzerine 30 sene evvel eđilmiŖ. Ŗimdi bakın burada Ŗunu anlatmak istiyorum. Bugün dünyanın meŖgul olduğu bazı büyük meseleler var. Bu büyük meselelerden birisi demografidir, yani nufstur. Nüfus oğalmasıdır. Asrın baŖında 1,5 milyar olan nüfus, asrın sonunda 6 milyar olmuŖ. Bugün dünya, fakir dünya, yoksul dünya diye blnmŖ. Yoksul dünya, fakir dünya, zengin dünyayı tehdit eder durumda. Ve bu 6 milyar insan yerküreyi tehdit eder durumda. Bunu ilk anlayanlardan birisidir Vehbi Koç.

Vehbi Koç bir Ŗeyi daha anlamıŖtır:TEMA Vakfı. TEMA Vakfı'nın bir numaralı kurucusudur. TEMA Vakfı kurulduğu zaman ben de Cumhurbaşkanı olarak o toplantıdaydım. Ve Türkiye'nin topraklarını Türkiye'nin yeŖilini muhafaza etmek, sularını, havasını temiz tutmak onun hedefiydi. Bakın nereye geldi oradan bugüne. Bugün dünya ısınıyor, iklim meselesine geldi. Yani o gün bir numaralı kurucu bunu anlamıŖtı. Bugün iklim meselesi 2008'de dünyanın en önemli meselesidir.

Ve TÜSİAD'ın kurucusudur. Velhasıl yapmıŖ olduğu sosyal hizmetler bugün devam eden sosyal hizmetler herkes için bence büyük bir örnek olmalıdır. Sayın merhum Vehbi Koç'u anlatma bakımından söylemek istediğim Ŗeylerin bazılarının eksik kalmamasını istiyorum. Onları da söylemeye alıŖacađım. Kendisi böylesine büyük bir iŖ adamı, böylesine değerli bir kiŖi, böylesine saygın bir kiŖi. Yalnız bundan ibaret değil, mesele; bir felsefesi var. Orta yerde bir felsefe var. Bu felsefenin bence 5-6 noktasını size açıklayacağım. Bunlar hepinizin bildiği Ŗeyler. Yalnız yan yana koyduğumuz zaman çok dŖndrc. Aynen burada da yazıyor. Benim anayasam Ŗudur diyor; Kime diyor bunu? Topluluğu'na diyor. Topluluğu'na ana ilkesi olarak diyor, ama herkese diyor. Çünkü topluluğuna söylediği Ŗeyler herkese birden söyleniyor.

"Devletim ve lkem var oldukça ben de varım." Oyle mi değil mi? Bu herkese söyleniyor. "Demokrasi varsa hepimiz varız." Oyle mi değil mi? "Memleketimizin ekonomisini kuvvetlendirmek için elimizden gelen bütün gayreti göstermeliyiz. Ekonomimiz güçlendikçe demokrasi daha iyi yerleŖir. Dünyadaki itibarımız artar." Bence bir kitaplık söz bunlar. Ŗu kağıttan ibaret değil bu. Bu bir kitap. Daima, burada da yazıyor; "Doğru olanı yapmaya gayret gösterdim." Bu da herkese; siz de oyle yapın diyor. "Aileme, memleketime ve yaŖadıđım çağa hizmet ettiğim inancıyla büyük bir huzur duyuyorum." Huzur duy! Ruhun Ŗad olsun Vehbi Koç, ruhun Ŗad olsun!

Bir nc felsefesi: "Hayat niversitesi, diploma vermeyen bir niversite'dir." Ne güzel bir söz değil mi? "Her gün ders alınacak o kadar çok geliŖmeler oluyor ki bunlardan hepimiz istifade etmeliyiz." Yani ğrenmenin sonu yoktur, öğrenmenin limiti yoktur. Ve ğrenin diyor, öğrenmeye devam edin diyor. Ve bir baŖka Ŗeyi; "Bir bölge halkı gereğince eğitilmeden, o bölgede kalkınmadan bahsedilemez."

Tavsiyede bulunuyor. "Dil ğrenin" diyor, "dünyayı takip edin" diyor. Kendisi Amerika gezileriyle, Japonya gezileriyle, Avrupa gezileriyle ve Türkiye'nin içerisindeki pek çok yeri gezmekle çok Ŗey đrenmiŖ ve bunu ilgililere intikal ettirmiŖtir. "Genliğin yetiŖmesine hizmet bir insanlık ve vatan borcudur; çünkü gençlik bir ülkenin geleceğidir, her Ŗeyidir" diyor.

"Sağlık her Ŗeyin baŖıdır! O varsa her Ŗey olabilir, yoksa hiçbir Ŗey olmaz." Diyor. iŖte burada Kanuni Sultan Süleyman'ın dediğini söylüyor: "Halk içinde muteber bir nesne yok Devlet gibi, olmaya Cihanda Devlet, bir nefes sıhhat gibi." Evet, ve bunu çok güzel bir Ŗekilde söylüyor: Diyor ki; "1'i yazın diyor, ilkokulu bitirdiğiniz zaman bir 0 koyun diyor. Ortaokulu bitirdiğiniz zaman, bir 0 daha koyun diyor. Liseyi bitirdiğiniz zaman bir 0 daha koyun, üniversiteyi bitirdiğiniz zaman bir 0 daha koyun" diyor. "Yalnız bu sıfırları nereye koydunuz?" diyor; "1'in sağına mı soluna mı? Eğer 1'in sağına koyduysanız, bu 10.000 eder; soluna koyduysanız 0'dır. Onun için; 1 diyor, sağlıktır! Yani sağlık olmadıkça, hiçbir Ŗey olmaz" diyor. Burada yine herkese dersi var.

"Ben varlıklı ve tanınmıŖ birçok kiŖinin itibar ve servetlerini kaybettiklerine tanık oldum. Lüks merakı, bol paralar harcanan Ŗatafatlı yurtdıŖı gezileri, gereksiz borçlanmalar bu kŖlerin baŖlıca sebepleriydi. Bu inanladır ki, gençlere eŖmenin suyunun her zaman gr akmayacağını hesaba katarak tedbirli olmalarını hatırlatmayı görev saymıŖımdır. Bana çok tutumlu hatta cimri diyenlere güler geçerim" diyor. "Atatürk' minnetle anmalıyız. 1926'dan bu yana kadar nice dönemler gördüm.

Bugünkü topraklarımız kolay elde edilmemiş. Bugünkü noktaya kolay varılmamıştır” diyor. Herkesin kulağına küpe olsun.

Sosyal Sorumluluk; “Bu memlekette varlık sahibi olan vatandaşların”, bilhassa iş adamlarının kendi işlerinden başka memleketin sosyal meseleleri ile meşgul olmaları lazım geldiğine inanıyorum.” diyor.

Servet düşmanlığını ancak böyle önleyebiliriz. Sosyal Adalet’i de ancak böyle sağlayabiliriz!

Ve şurada, 3 tane daha şey var; bunlara da kıyamıyorum, size intikal ettireceğim:

Birinci söz: “Çalışmadan hiçbir işte başarı kazanılamaz. Başarılı olmanız için iyi bir öğrenim şarttır.”

İkinci söz: Koç Topluluğu’nun 60. yıl değerlendirilmesi: “İtibar kazanmak çok çetin, itibar kaybetmek çok kolaydır. Kaybedilen itibarın yeniden düzeltilmesi çok vakit ister.”

Üçüncü söz: Evet, ve nihayet dünyaya hitap ediyor, yılın iş adamı: “Dileğim; ülkelerin ve insanların birbirleriyle daha yakın ilişki kurmaları, bizden sonraki nesillerin sulh içinde müreffeh bir dünyada yaşamalarıdır.”

Şimdi; kendisi ile ilgili bazı şeyleri söylemek istiyorum:

Ülkeyi kendisinden, kendisini ülkeden ayırmak mümkün değildir, öyle değil mi? Ülkesinde ve dünyada saygınlık kazanmıştır. İtibar kazanmıştır. Akil kişidir. Acaba Vehbi Bey ne diyor, Vehbi Bey ne düşünüyor, Vehbi Bey ne demiş? Aranan sözü değil miydi sağlığında? Binaenaleyh, ebediyete intikal etmişken de acaba Vehbi Bey o zaman ne demiş arasın herkes bunu. Onu tanıdıkça daha çok seveceksiniz. Herkes için söylüyorum. Her şeyi ve herkesi ciddiye alır, dikkat edin. Konuştuğu hiçbir kimseyi ciddiye almamazlık yapmamıştır. Herkesle konuşur, nerden vakit bulur? Herkese mektup yazar, nerden vakit bulur. Ama herkesi ciddiye alır.

Daima bir şey öğretmeye ve bir şey öğrenmeye çalışır. Daimi arayış içindedir. Net bir zihin. Hadiseleri geçiştirmez. Kani olmadıkça onun altında ne vardır, onu soracaktır. Evet, çağdaşlığa yürüyen Türkiye’nin nefesli öncüsüdür. Düşünür, doğruyu arar, yanlışa tavizi yoktur. Yanlışa hatır gönül içinde taviz vermez. Cesurdur, yüreklidir. Medeni manada söylüyorum. Kendine güveni müthiştir. Devletle münasebetlerinde, bu da çok önemli, daima herkesten saygı görmüştür. Bir devlet dairesini ziyaret ettiği zaman, kimse “Durun bakalım, ne istemeye gelmiştiniz?” demez. “Ne söylemeye gelmiş, bir dinleyelim bakalım ne diyecek?” der. Benim başında bulunduğum idarelerde hep bu intibayı bize vermiştir.

Düşüncelerini yazar veya söyler. Vehbi Koç her gün yeniden doğar. Kendi yaptığı ile övünür, başkalarının yaptıklarını takdir eder. Her dakikası yaşanmış bir hayat, şaşılacak derecede disiplinli! “Şu saatte, şu dakikada bunu yapacağım, şunu yapacağım.” der ve yapar.

İyi ve vatanperver bir insan. İyi bir aile reisi, iyi bir tüccar, iyi bir sanayici, iyi bir iş adamı, iyi bir dost, iyi bir hayırsever! Bu kadar çok şey, bir ömre nasıl sığmış, şaşılacak şeydir!

Allah rahmet eylesin.